

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

09

2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ"**

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 10 "Природничі науки"

Спеціальність: 103 "Науки про Землю"

Освітньо-професійна програма: "Магістр з наук про Землю (Ґрунтознавство та використання земельних ресурсів)"

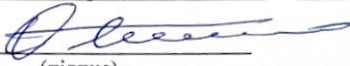
Робоча програма навчальної дисципліни "Проблеми регіонального розвитку". –
Одеса: ОНУ, 2023. 14с.

Розробник: **Ніколасва Олена Іванівна**, кандидат географічних наук, старший
викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму геолого-
географічного факультету.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної
географії і туризму

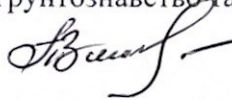
Протокол № 1 від "30" 08 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Олександр ТОПЧІВ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП "Грунтознавство та використання земельних
ресурсів" _____

(Валентина ТРИГУБ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного
факультету

Протокол № 1 від "30" 08 2024 р.

Голова НМК

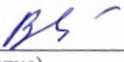

(підпис)

(Віталій СИЧ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної
географії і туризму

Протокол № 1 від "30" 08 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Віталій СИЧ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної
географії і туризму

Протокол № від " " 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>10 "Природничі науки"</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>103 "Науки про Землю"</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Другий (магістерський)</u>	Вибіркова дисципліна	
		Рік підготовки:	
		1-й	-й
		Семестр	
		1-й	-й
		Лекції	
		20год.	- год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	- год.
		Лабораторні	
		год.	- год.
		Самостійна робота	
		60 год.	- год.
Форма підсумкового контролю: іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни “Проблеми регіонального розвитку” є опанувати знаннями та навичками, необхідними для суспільно-географічного дослідження економічних, соціально-демографічних, екологічних та комплексних проблем регіонального розвитку України.

Основними завданнями дисципліни “Проблеми регіонального розвитку” є розкрити сутність поняття «регіон», підходи до його розуміння, парадигми регіонів, їх класифікацію і типологію (вітчизняний та зарубіжний досвід); визначити типи, класифікацію, характерні риси проблемних регіонів, заходи щодо стимулювання їх розвитку; розкрити сутність понять «регіональний розвиток» (його моделі, теорії, концепції, цілі) та «проблеми регіонального розвитку», їх класифікацію; ознайомитися з досвідом аналізу та дослідження регіональних економічних, соціально-демографічних, екологічних та комплексних проблем у світі; розглянути специфіку проблем регіонального розвитку в Україні; охарактеризувати сучасний стан, проблеми та перспективи регіональної політики України як інструменту вирішення проблем регіонального розвитку держави; виконати науково-дослідницький проект з проблем розвитку одного з регіонів України.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК): К01. Здатність до адаптації і дії в новій ситуації; К02. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми; К05. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

б) фахових загальних (СК): К11. Здатність застосовувати знання і необхідні практичні навички з планування, організації, мотивування, контролю та регулювання діяльності профільних підприємств і установ;

Очікувані результати навчання.

Програмні результати навчання: ПР12. Самостійно планувати виконання інноваційного завдання та формулювати висновки за його результатами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- теоретичні та правові засади регіонального розвитку, його форми і методи для аналізу та розв'язання регіональних проблем;
- основні напрями державної регіональної політики, становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні;
- теорію і практику планування та прогнозування регіонального розвитку, архітектурно-містобудівної діяльності, земельної, екологічної політики.

***вміти*:**

- використовувати категорії регіонального розвитку, сучасні методологічні підходи щодо формування державної регіональної політики та політики органів місцевого самоврядування; законодавчі акти, форми і методи регіонального управління;
- охарактеризувати планування розвитку територій, регулювання земельних відносин, охорони довкілля для аналізу та розв'язання регіональних проблем;
- визначати пріоритетні напрями розвитку регіону, застосовуючи комплексний підхід до аналізу державної політики та за результатами вивчення показників суспільного життя, використовуючи методи кореляційно-регресивного аналізу;
- розробляти пропозиції щодо вдосконалення чинної нормативно-правової бази регіонального розвитку на підставі визначення юридичних властивостей та на основі виявлених ознак її недосконалості, за результатами вивчення й аналізу ефективності чинних нормативно-правових документів, існуючої практики регулювання суспільних відносин у регіоні

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Проблеми регіонального розвитку: сутність, класифікація, підходи до дослідження та концепції

Тема 1. Регіон як об'єкт дослідження суспільної географії

Одиниці соціально-економічного простору за Е. Б. Алаєвим – ареал, зона, район (регіон), полігон, осередок. Інші одиниці соціально-економічного простору: місце, анклав, напіванклав, екслав, напівекслав. Регіон: сутність поняття, співвідношення понять «ареал», «зона», «район», «регіон» (за Е. Б. Алаєвим). Підходи до визначення поняття «регіон»: територіальний (географічний), природно-ресурсний, економічний, соціально-економічний, адміністративний (державно-правовий), організаційно управлінський, політичний, історико-культурний, гео- або зовнішньо-політичний, зовнішньо-економічний, системний, інтегральний, змішаний, комплексний. Вітчизняне та європейське розуміння поняття «регіон». Парадигми регіону: регіон як квазі держава, регіон як квазі корпорація, регіон як ринок, регіон як соціум. Класифікація і типологія регіонів. Класифікація і типологія регіонів у зарубіжних країнах: 1) типи регіонів в індустріально розвинених країнах Європи: депресивні, стагнуючі, піонерні (райони нового освоєння), мікрорегіони (первинні економічні регіони), економічні регіони першого порядку (генеральні), програмні (планові) регіони, унікальні (проблемні і проектні) регіони; 2) класифікація Марінеїлі-Рішиєрі (Marineili-Ricchieri): елементарні, складні та інтегровані регіони; 3) класифікація Тоши (Toschi): спеціальні та інтегровані регіони; 4) класифікація Вітлесеї (Whittlesey): елементарні, складні (з високим, середнім та низьким рівнем складності) та інтегровані регіони; одноманітні та вузлові (прості і складні) регіони; 5) класифікація Хагета (Haggett); 6) класифікація Фремона (Fremont): слабкі, зрілі (ті, що закріпилися) та динамічні регіони; 7) класифікація Лі Донні (Li Dormi): мега регіони, макро регіони, великі регіони та мікро регіони; 8) класифікація Мейєра (Meuer): однорідні регіони, вузлові (гравітаційні) регіони, план-регіони або програма-регіони. Класифікація регіонів України за різними критеріями.

Тема 2. Проблемні регіони

Проблемні регіони. Програмні регіони. Типи проблемних регіонів: слаборозвинені (відсталі) регіони, депресивні регіони, зони екологічного лиха, території з екстремальними природними умовами тощо. Слаборозвинені (відсталі) регіони: визначення поняття, характерні риси. Слаборозвинені (відсталі) регіони України. Заходи щодо стимулювання розвитку відсталих територій. Депресивні регіони: визначення поняття та ознаки. Схожі та відмінні риси відсталих і депресивних регіонів. Класифікація і типологія депресивних регіонів за різними авторами і підходами: 1) згідно Закону «Про стимулювання розвитку регіонів»: регіон, промисловий район, сільський район, місто обласного і республіканського (в АР Крим) значення; 2) за В. С. Коломійчуком: адміністративні регіони, території яких постраждали в наслідок аварії на Чорнобильській АЕС; адміністративні регіони, які сильно забруднені в екологічному відношенні, але головні і дуже потужні депресанти розташовані на суміжних територіях; прикордонні адміністративні регіони; депресивні адміністративні райони в гірській місцевості; депресивні райони, територія яких перетворюється на депресивну лійку через надзвичайно слабкий розвиток транспортної мережі та інших елементів опорного каркасу території; 3) згідно Інституту реформ: промислові, аграрні депресивні регіони, а також міста обласного підпорядкування; 4) за Я. В. Шевчуком: циклічно-депресивні, структурно-депресивні, функціонально-депресивні, залпово-депресивні регіони; 5) старо промислові, аграрно-промислові, старі видобувні регіони. Депресивні регіони України. Заходи щодо стимулювання розвитку депресивних територій. Старопромислові регіони: визначення поняття, назви в інших країнах світу, приклади старопромислових регіонів світу. Характерні риси старопромислових регіонів: типові, соціально-економічні і соціальні риси; планувальні та конструкційні особливості старопромислових регіонів у порівнянні з новими промисловими регіонами. Причини занепаду старопромислових регіонів.

Тема 3. Регіональний розвиток як об'єкт дослідження суспільної географії

Розвиток, економічний розвиток, соціально-економічний розвиток, регіональний розвиток, стійкий розвиток: визначення і співвідношення понять. Моделі регіонального розвитку: еколого-економічна, інноваційно-інвестиційна, інноваційна, кластерна, мобілізаційно-інноваційна, стійкого розвитку. Пріоритетні напрями економічного реформування моделей регіонального розвитку (на прикладі України). Теорії та концепції регіонального розвитку. Неокласичні теорії регіонального розвитку. Теорії і концепції кумулятивного зростання: теорія «полюсів росту» і «центрів розвитку», теорія «осей розвитку», модель «вулкана», просторово-територіальна теорія «центр-периферія», теорія «нерівномірного географічного розвитку», теорія дифузії нововведень (інновацій). Теорії і концепції зростання за рахунок конкурентних переваг регіону: концепція регіональних конкурентних переваг, концепції кластерного розвитку, концепція регіональних інноваційних систем, теорія стимулювання (підвищення) регіональної конкурентно спроможності. Сучасні теорії і концепції регіонального розвитку: концепція стійкого розвитку, теорія саморозвитку регіонів (ендогенного розвитку), концепція економіки знань, теорія «інформаційного суспільства», теорія соціального капіталу території, теорія «нового регіоналізму», концепція «соціально-орієнтованої економіки», людського розвитку, концепція сприйняття (перцепції) простору, регіонів, міст, місцевостей, концепція моноцентричного і поліцентричного розвитку регіонів, концепція «розумної спеціалізації» (Smart-спеціалізації) регіонів, концепція економічної безпеки регіонів, теорія конвергентно дивергентного розвитку територій. Декларація тисячоліття (вересень 2000 року). Цілі розвитку тисячоліття. Цілі розвитку тисячоліття, адаптовані для України.

Тема 4. Теоретико-методологічні основи регіональної політики (сутність, мета і завдання, принципи, її суб'єкти, об'єкти, носії, механізми, види, форми, моделі)

Сутність поняття «регіональна політика». Співвідношення понять «регіональна політика» і «державна політика», «регіональна аполітика» і «політика регіонів». Рівні, на яких

проводиться регіональна політика (глобальний, державний, регіональний, локальний, а також міждержавний (міжнаціональний), міжрегіональний і міжмуніципальний). Головна мета та основні завдання регіональної політики. Провідні принципи регіональної політики: принцип повсюдності місцевого самоврядування, координації, субсидіарності, несуперечності, пріоритетності, ефективності, компромісів, конституційності та законності, відкритості, співробітництва, паритетності, стійкого розвитку, історичної спадкоємності, координації, єдності. Принцип повсюдності місцевого самоврядування та принцип субсидіарності як найголовніші принципи регіональної політики. Етапи регіональної політики в ХХ ст.: 1) невідкладна допомога кризовим регіонам (1920-1940 роки); 2) міжрегіональний перерозподіл економічного росту з орієнтацією на збалансований регіональний розвиток з утворенням «полісів росту» (1950-1970 роки); 3) реструктуризація регіонів з орієнтацією на максимальне використання внутрішнього потенціалу кожного регіону, підтримку малого і середнього бізнесу (кінець 1980-х років); 4) регіональний саморозвиток на базі врахування інтересів регіонів та покладання відповідальності за їх розвиток на місцеву владу.

Тема 5. Проблеми регіонального розвитку: сутність, класифікація

Поняття про проблеми регіонального розвитку. Класифікація проблем регіонального розвитку. Класифікаційні ознаки. Галузеві проблеми регіонального розвитку: економічні, соціально-демографічні, екологічні. Комплексні проблеми регіонального розвитку. Світовий досвід дослідження проблем регіонального розвитку. Досвід аналізів регіональних проблем в Україні. Економічні, соціально-демографічні та екологічні проблеми регіонального розвитку в Україні.

Змістовий модуль 2. Проблеми регіонального розвитку в Україні

Тема 6. Демографічні проблеми регіонального розвитку України

Поняття про демографічні проблеми регіонального розвитку. Специфіка демографічних процесів в Україні: низька народжуваність («виродження» нації), висока смертність («вимирання» нації), від'ємний природний приріст (депопуляція населення), висока дитяча смертність, низький сумарний коефіцієнт народжуваності, майже найнижча в Європі очікувана тривалість життя при народженні, деформація статеві-вікової структури населення («старіння» населення, високий медіанний вік населення, переважання жінок), низька шлюбність, висока розлучуваність тощо. Регіональні особливості демографічних процесів в Україні. Проблеми депопуляції і старіння населення в регіонах України. Специфіка міграційного руху населення України. Міграційна привабливість регіонів України. Регіони-донори і регіони-реципієнти. Маятникові міграції. Міграційні проблеми регіонального розвитку України – еміграція населення з сільської місцевості до міської, трудова еміграція українців до країни світу, «витік мізків», «витік м'язів» тощо. Наслідки міграцій. Вимушені міграції. Внутрішньо переміщені особи в Україні: причини появи, сучасний стан, динаміка, проблеми адаптації, заходи з їх підтримки. Регіональна демографічна політика в Україні: сутність, напрями, інструменти – економічні (оплачувані відпустки; різні допомоги при народженні дитини; позички, кредити, податкові та житлові пільги; переваги для багатодітних сімей тощо), адміністративно-правові (законодавчі акти, що регулюють вік вступу до шлюбу, розлучуваність, ставлення до абортів і контрацепції, майновий стан матері і дітей при розпаді шлюбу, режим праці працюючих жінок тощо); виховні, пропагандистські (формування громадської думки, норм і стандартів демографічної поведінки; визначення відношення до релігійних норм, традицій і звичаїв; політика планування сім'ї; статева освіта молоді тощо).

Тема 7. Соціальні проблеми регіонального розвитку України

Поняття про соціальні проблеми регіонального розвитку. Соціальні проблеми регіонального розвитку України: гендерна нерівність; низький рівень та умови життя населення, бідність; етнічні та релігійні конфлікти; соціальні хвороби (наркоманія та алкоголізм, ВІЛ-інфекція та СНІД, туберкульоз, суїцидність, аборти тощо); професійна захворюваність, професійний травматизм і професійна смертність; трудові конфлікти; інвалідність, незадовільний стан людей з обмеженими можливостями; злочинність; безробіття; мігранти, біженці і внутрішньо переміщені особи; корупція; недоступність та низька якість медичного обслуговування; проблеми освіти і науки; сирітство; дитяча безпритульність; неблагополучні сім'ї та домашнє насильство тощо. Регіоналізація соціального неблагополуччя України за О. І. Шаблієм. Проблеми нерівномірності соціального розвитку регіонів України. Соціальна поляризація простору. Полюси соціального розвитку та периферія. Рівні соціального розвитку регіонів України. Методики їх визначення. Соціальна безпека. Індикатори соціальної безпеки України (індикатори-стимулятори, індикатори-дестимулятори). Рівні соціальної безпеки регіонів України (оптимальний, задовільний, незадовільний, небезпечний, критичний, мінімальний або абсолютно небезпечний). Типізація регіонів України за складом та інтенсивністю прояву загроз соціальній безпеці.

Місце України в різних рейтингах країн світу за показниками соціального розвитку (рейтинг розвитку людського потенціалу, рейтинг за рівнем щастя, рейтинг процвітання, рейтинг гендерної рівності, рейтинг соціального прогресу, рейтинг рівня навмисних вбивств, рейтинг ефективності національних систем освіти, рейтинг за рівнем стійкості суспільства, рейтинг якості життя людей похилого віку та інші). Національна методологія відстеження прогресу в людському розвитку на регіональному рівні. Розподіл регіонів України за індексом людського розвитку

Тема 8. Економічні проблеми регіонального розвитку України

Поняття про економічні проблеми регіонального розвитку. Проблеми нерівномірності економічного розвитку регіонів України. Проблема гіперконцентрації галузей господарства в індустріальних та високоурбанізованих районах Донбасу, Придніпров'я та окремих промислових агломераціях. Регіональні проблеми банківсько-фінансового сектору економіки. Регіональні проблеми модернізації господарського потенціалу. Регіональні проблеми розвитку малого підприємництва. Проблеми формування та мобільності креативного класу в Україні. Економічна поляризація простору. Полюси економічного розвитку та периферія. Поляризація периферії. Рівні економічного розвитку регіонів України. Методики їх визначення. Рівні конкурентоспроможності регіонів України. Індикатори конкурентоспроможності регіонів. Економічна безпека та її складові: виробнича безпека, демографічна безпека, енергетична безпека, зовнішньо-економічна безпека, інвестиційно-інноваційна безпека, макроекономічна безпека, продовольча безпека, соціальна безпека, фінансова безпека (банківська безпека, безпека небанківського фінансового ринку, боргова безпека, бюджетна безпека, валютна безпека, грошово-кредитна безпека). Рівні економічної безпеки регіонів України (оптимальний, задовільний, незадовільний, небезпечний, критичний, мінімальний або абсолютно небезпечний). Індикатори загроз економічній безпеці регіонів. Місце України в різних рейтингах країн світу за показниками економічного розвитку (рейтинг за індексом глобальної конкурентоспроможності, рейтинг валового внутрішнього продукту, рейтинг валового національного доходу, рейтинг економічної свободи, рейтинг ведення бізнесу, рейтинг захисту прав власності, рейтинг міжнародної торгівлі, рейтинг споживання електроенергії, рейтинг продовольчої безпеки та інші).

Тема 9. Екологічні проблеми регіонального розвитку України

Поняття про екологічні проблеми регіонального розвитку. Проблеми регіональної диференціації рівнів забруднення території України. Проблеми нерівномірності розміщення потенційно небезпечних виробництв в Україні. Регіональні проблеми природно-техногенних катастроф в Україні. Регіональні проблеми забруднення повітря в Україні. Регіональні

проблеми забруднення земельних ресурсів в Україні. Регіональні проблеми забруднення водних ресурсів в Україні. Регіональні проблеми радіаційного забруднення в Україні. Регіональні проблеми утворення, накопичення відходів та поводження з ними. Комплексна оцінка рівнів забруднення території регіонів України. Методики їх дійснення. Рівні екологічної безпеки регіонів України. Індикатори загроз екологічній безпеці регіонів. Геоекологічне районування України за П. Г. Щищенком. Регіональна екологічна політика. Екологічна політика та її сутність. Напрями й інструменти екологічної політики.

Тема 10. Проблеми суспільно-географічного районування та удосконалення адміністративно-територіального устрою України

Сутність та специфіка суспільно-географічного районування. Фактори, принципи, критерії та показники суспільно-географічного районування. Стадії (рівні) розвитку суспільно-географічного району. Види суспільно-географічного районування – однорідні і вузлові суспільно-географічні райони; інтегральні (комплексні), міжгалузеві (комбіновані, багатогалузеві) і галузеві суспільно-географічні райони. Макро-, мезо-, мікро- та топо районування. Класифікація інтегральних суспільно-географічних районів (за М. Д. Пістуном) – за суспільним значенням, масштабом території та кількістю населення; за рівнем суспільного розвитку; за напрямом і рівнем спеціалізації людської діяльності; за рівнем комплексно-пропорційного розвитку. Досвід суспільно-географічного районування України. Сучасний стан інтегрального суспільно-географічного районування в Україні. Адміністративно-територіальний устрій: сутність, визначення основних понять. Адміністративно-територіальний поділ та адміністративно-територіальні одиниці як базові категорії адміністративно-територіального устрою.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	очна форма навчання					заочна форма навчання				
	усь ог о	у тому числі				усього	у тому числі			
Л		П	лаб.	с. р.	л		П	лаб.	с. р.	
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	13
Змістовий модуль 1. Проблеми регіонального розвитку: сутність, класифікація, підходи до дослідження та концепції										
Тема1. Регіон як об'єкт дослідження суспільної географії	8	2			6					
Тема 2. Проблемні регіони	8	2			6					
Тема 3. Регіональний розвиток як об'єкт дослідження суспільної географії	8	2			6					
Тема4. Теоретико-методологічні основи регіональної політики (сутність, мета і завдання, принципи, її суб'єкти, об'єкти, носії, механізми, види, форми, моделі)	8	2			6					
Тема 5. Проблеми регіонального розвитку: сутність, класифікація	8	2			6					
Разом за змістовним	40	10			30					

модулем 1										
Змістовий модуль 2. Проблеми регіонального розвитку в Україні										
Тема 6. Демографічні проблеми регіонального розвитку України	10	2	2		6					
Тема 7. Соціальні проблеми регіонального розвитку України	10	2	2		6					
Тема 8. Економічні проблеми регіонального розвитку України	10	2	2		6					
Тема 9. Екологічні проблеми регіонального розвитку України	10	2	2		6					
Тема 10. Проблеми суспільно-географічного районування та удосконалення адміністративно-територіального устрою України	10	2	2		6					
Разом за змістовним модулем 2	50	10	10		30					
Усього годин	90	20	10		60					

5. Теми семінарських занять

У програмі семінарські заняття не заплановані

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
	Змістовий модуль 1. Проблеми регіонального розвитку: сутність, класифікація, підходи до дослідження та концепції	
1		
2		
3		
4		
5		
Змістовий модуль 2. Проблеми регіонального розвитку в Україні		
6	Тема 6. Демографічні проблеми регіонального розвитку України	2
7	Тема 7. Соціальні проблеми регіонального розвитку України	2
8	Тема 8. Економічні проблеми регіонального розвитку України	2
9	Тема 9. Екологічні проблеми регіонального розвитку України	2
10	Тема 10. Проблеми суспільно-географічного районування та удосконалення адміністративно-територіального устрою України	2
	Разом	10

7. Теми лабораторних занять
У програмі практичні заняття не заплановані

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
Змістовий модуль 1. Проблеми регіонального розвитку: сутність, класифікація, підходи до дослідження та концепції		
1.	Структура проблем регіонального розвитку	4
2.	Нормативно-правові засади регіонального розвитку.	4
3.	Теоретичні засади формування регіонального розвитку України	4
4.	Класифікація регіональної політики за різними критеріями. Вид регіональної політики України.	4
5.	Проблеми регіонального розвитку: сутність поняття, класифікація.	4
Змістовий модуль 2. Проблеми регіонального розвитку в Україні		
6.	Реалізація державної політики на рівні регіону	4
7.	Функції та організаційна структура місцевих органів виконавчої влади	4
8.	Стратегії розвитку місцевих органів виконавчої влади	4
9.	Проблеми освіти й науки в Україні та їх регіональний аналіз	4
10.	Типізація регіонів України за складом та інтенсивністю прояву загроз соціальної безпеці	4
11.	Рейтинг регіонів України за індексом людського розвитку.	4
12.	Місце України в різних рейтингах країн світу за показниками соціального розвитку.	4
13.	Регіональна соціальна	4
14.	Традиційні і нові форми територіальної організації господарства.	4
15.	Порівняльний аналіз територіально-виробничих комплексів та територіальних кластерів як форм територіальної організації господарства.	4
16.	Аналіз ефективності впровадження нових форм територіальної організації господарства в Україні. політика в Україні	2
	Разом	60

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням наочних засобів, презентації, самостійна робота, практичні заняття, самостійне опрацювання нового матеріалу, в т.ч. із застосуванням Інтернет-ресурсів.

10. Форми контролю і методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточне контрольне опитування, оцінювання семінарських доповідей та виконання індивідуальних завдань; підсумковий контроль - залік. В обов'язковому порядку здійснюється облік відвідування студентами усіх видів занять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання

	нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість практичних завдань; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

12. Питання для підсумкового контролю

1. Співвідношення понять «ареал», «зона», «район», «регіон».
2. Регіон: сутність поняття, європейське і вітчизняне розуміння поняття.
3. Підходи до визначення поняття «регіон».
4. Парадигми регіону.
5. Класифікація і типологія регіонів:
6. Класифікація і типологія регіонів в зарубіжних країнах.
7. Класифікація і типологія регіонів в Україні.
8. Проблемні регіони: визначення поняття.
9. Типи проблемних регіонів.
10. Слаборозвинені (відсталі) регіони
11. Визначення поняття та ознаки депресивних територій.
12. Класифікація і типологія депресивних регіонів.
13. Депресивні регіони України.
14. Заходи щодо стимулювання розвитку депресивних територій.
15. Старопромислові регіони
16. Визначення поняття та характерні риси старопромислових регіонів. Приклади старопромислових регіонів світу.
17. Причини занепаду старопромислових регіонів.
18. Класифікація старопромислових регіонів.
19. Старопромислові регіони України.
20. Стратегічні альтернативи розвитку старопромислових регіонів.
21. Монофункціональні міста
21. Монофункціональні міста в Україні, їх класифікація і проблеми.
22. Покинуті території (brownfields)
23. Визначення поняття, характерні риси brownfields.
24. Розвиток, економічний розвиток, соціально-економічний розвиток, регіональний розвиток, стійкий розвиток: визначення і співвідношення понять.
25. Моделі регіонального розвитку.
26. Теорії і концепції регіонального розвитку
27. Соціальна безпека регіонів України: індикатори, рівні.
28. Типізація регіонів України за складом та інтенсивністю прояву загроз соціальній безпеці.
29. Рейтинг регіонів України за індексом людського розвитку.
30. Місце України в різних рейтингах країн світу за показниками соціального розвитку.
31. Регіональна соціальна політика в Україні.
32. Економічні проблеми регіонального розвитку: сутність поняття, перелік.
33. Рівні та індикатори конкурентоспроможності регіонів України.
34. Економічна безпека України та її складові. Рівні та індикатори економічної безпеки регіонів України.
35. Місце України в різних рейтингах країн світу за показниками економічного розвитку.
36. Регіональна економічна політика України.
37. Сутність категорії «інвестиції» та «інвестиційна діяльність».
38. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість регіонів. Фактори, що обумовлюють інвестиційну привабливість регіонів та інвестиційний клімат країни.
39. Капітальні і прямі іноземні інвестиції в Україну (динаміка вкладення інвестицій; структура інвестицій за видами економічної діяльності; регіональні відмінності інвестиційної діяльності).
40. Значення інвестицій для соціально-економічного розвитку території (позитивні і негативні наслідки).
41. Регіональна інвестиційна політика України: її сутність, цілі та завдання, інструменти.
42. Регіональні інноваційні стратегії.
43. Екологічні проблеми регіонального розвитку: сутність поняття, перелік.
44. Регіональний аналіз розміщення потенційно небезпечних виробництв в Україні.
45. Регіональний аналіз природно-техногенних катастроф в Україні.

46. Регіональний аналіз забруднення повітря в Україні.
47. Регіональний аналіз забруднення водних ресурсів в Україні.
48. Регіональний аналіз забруднення земельних ресурсів в Україні.
49. Регіональні проблеми радіаційного забруднення в Україні.
50. Регіональні проблеми утворення, накопичення відходів та поводження з ними.
51. Комплексна оцінка рівнів забруднення території регіонів України. Проблеми регіональної диференціації рівнів забруднення території України.
52. Екологічна безпека регіонів України.
53. Геоекологічне районування України.
54. Регіональна екологічна політика України.
55. Аналіз досвіду соціально-економічного та суспільно-географічного районування України.
56. Оцінка сучасних схем макро районування України.
57. Проблеми мікрорайонування території України.
58. Аналіз досвіду адміністративно-територіального устрою України.
59. Оцінка сучасного стану адміністративно-територіального устрою України.
60. Недоліки адміністративно-територіального устрою України.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	30	100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Робоча програма та силабус навчальної дисципліни; опорні конспекти лекцій; мультимедійні презентації; плани практичних занять; навчально-методичні матеріали та питання для поточного і підсумкового контролю; ілюстративні матеріали (карти, схеми, рисунки).

14. Рекомендована література

Основна:

1. Білик Р.Р. Детермінанти регіонального розвитку у вимірі економічної безпеки України.

Львів: НАН імені М.І. Долишнього, 2016. 352 с.

2.Гладкий О. В. Менеджмент регіонального розвитку. Київ: Академвидав, 2014.246 с.

3.Жуков В. О. Соціальне партнерство в Україні : навч. посіб. К. : Вид-во УАДУ, 2019. 200 с

4. Мальчикова Д. С. Теоретико-методологічні і методичні засади геопланування сільської місцевості на регіональному рівні. Херсон: Грінь, 2014. 362 с.

5. Мезенцев К.В. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація. К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. 132 с.

6. Пістун, М.Д. Сучасні проблеми регіонального розвитку України. К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2013. 290 с.

7. Топчієв О. Г. Регіональний демографічний розвиток України. Одеса: ВМВ, 2014. 244 с.

8. Топчієв О. Г., Мальчикова Д.С. Планування територій: навчальний посібник. Херсон: Грінь. 2014. 268 с.

9. Федоренко В.Л. Конституційні моделі місцевого самоврядування у державах-учасниках ЄС, Швейцарії та Україні. Київ: Видавництво Ліра, 2017. 288 с.

10. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 296 с.

Додаткова:

1. Бабінова О.О. Державна регіональна політика і регіональний розвиток: сучасні реалії України та європейський досвід.К.: Фенікс, 2014. 268 с.

2. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні. К. : Ін Юре, 2018. 512 с.

3. Диха М.В. Соціально-економічний розвиток України: стан, проблеми, перспективи.К.: Центр учбової літератури, 2014. 384 с.

4. Карлін М.І. Міжнародне регіональне управління: навчально-методичний.Тернопіль. Навчальна книга. Богдан, 2019.360с

5. Лібанова Е. М. Вимірювання якості життя в Україні. К.: 2013. 236 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1.Демографія, економіка, електоральна географія України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу : <http://datatowel.in.ua/>

2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Децентралізація [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу :<http://decentralization.gov.ua/about>

4. Інститут географії НАН України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт – Режим доступу :<https://igu.org.ua/uk>

5. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт – Режим доступу :<http://www.idss.org.ua/index.html>

6. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://mtot.gov.ua/>

7.Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу : <http://minregion.gov.ua>

8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресур: [Веб-сайт]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua

9.Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://nlu.org.ua/>